

ni dosledno in ne gre skupaj! Isto nedoslednost opažamo lahko česče v klerikalnem časopisu. To bje s svojo pisavo temeljnim resnicam naše vere naravnost v obraz. Klerikalizem torej zlorablja vero, liberalizem jo pa zametuje. Kateri njiju ima pravo? Po našem mnenju — nobeden! To je sad radikalizma.

Učitelstvo ima v tem oziru težko stališče. Ono se mora naslanjati pri pouku in odgoji na versko-nravno stališče. K temu ga sili šolski zakon, svetost prisega, predpisane šolske knjige, verno ljudstvo, nedolžna šolska mladina in verski obredi. Temeljni nauki naše vere so tako jasni in natančni v etično-moralnem oziru, da se ne da nič predrugačiti ali zbarantati. Živi in deluj po božjih in cerkvenih zapovedih, drugače grešiš! Po etični sociologiji pa ni tako strogo. Živi in deluj po prepričanju svojega razuma in kakor te uči veda! Vsak človek ima svoj razum in lastno prepričanje. O vedi ima ta več, oni manj pojmov, ki je odvisna od osebne intelektualnosti in pridnosti, zato postane vsak človek zase svoj lastni „jaz“ in nič drugega — svobodomiseln lastni bog. Dva razumeta eno zadevo lahko vsak po svoje — se ne razumeta. Svobodomiselnost je po etični sociologiji lahko izvirni nespornost, nesloge in prepričev, kar faktično v praksi tudi opažamo. Naš slaboten razum nas lahko pusti večkrat na cedilu, vera nam pa velevala: „Tako delaj in nič drugače!“ Res je, da je mogoče živeti po etično sociološki morali čednostno in krepkostno, kar tudi opažamo pri inteligentnih ljudeh, a res je tudi, da bi bila ta morala za neinteligente, za narodno maso nevdržljiva in pogubonosa. Kdor živi med preprostim narodom, naleti na posamezne individue, ki so do skrajnosti sirovi in neolizani. Vzemi tem vero v Boga in strah pred peklom, pa imaš pred seboj zver v človeški pobol! Ako ni torej etična sociologija primerna za narodno maso, ni primerna tudi za učitelstvo in narodno odgojo, ker se ono s tem bavi.

(Konec)

**Vprašanje izboljšanja učiteljskih plač na Štajerskem.**

Štajerski deželni odbor je sklenil v najkrajšem času izvršiti anketo, ki jo je zahteval glede izboljšanja učiteljskih plač v štaj. dež. zboru posl. Otter. Anketo bo vodil deželni glavar grof A t t e m s, udeležili se je pa bodo dež. odbornika H o f m a n n - W e l l e n h o f in dr. L i n k, člana štaj. dež. šol. sveta dr. M a n g e r in dr. T u m l i r z, v imenu učiteljstva H e r z in M o n s c h e i n, dalje meščanski učitelj K a w a n n, za učeljske ročnih del nadučitelj S i m c h e n in deželni posl. O t t e r.

**Zastopnika slovenskega učiteljstva ali Slovencev sploh ni nobenega.**

Zanimivo je, da se nemško učitelstvo na Zg. Štajerskem že upira proti tej anketi, ki da pomenja le zavlačevanje cele zadeve. Nemški nacionalci pa da ne nameravajo za učitelstvo ničesar resnega storiti.

To verjamemo tudi mi.

**Hrvaška tehniška visoka šola.**

Dne 7. t. m. je sklical oddelni predstojnik za nauk in bogočastje dr. Milan A r m u š v Zagrebu anketo glede osnutka tehnične visoke šole v Zagrebu. Tega posvetovanja so se udeležili vseučiliški rektor dr. Julij B o r a u r, deželni šolski nadzornik dr. Ivan G o s t i š a, vseučiliška profesorja dr. Gustav J a n e č e k, in dr. A. E g e r s d o r f e r, predsednik društva hrvaških inženirjev in arhitektov M i r k o p l. F e r i c h, tehniški svetnik pl. P i s a č i c in končno od gozd. akademije V i n k o H l a v i n k a. Z ozirom na razpoložljiva denarna sredstva se je sklenilo za sedaj ustanoviti samo stavbni, inženirski in kulturnotehnični oddelek v zvezi z geodetskim tečajem, dočim bi se naj visoka šola šele kasneje izpopolnila s strojnimi, elektro-tehničkim in kemično-tehničkim oddelkom. — Lep napredek, ki smo ga od srca veseli.

**Kje so obljube?**

Vprašal sem pred letom znanega Slomškarja: „No, kaj bo z obljubo, da nam bodo plačali za ponavljalno šolo ure tako kakor na obrtno nadaljevalnih šolah?“ — Slomškar: „To

je gotova stvar. Deželni odbor je že dovolil 80.000 K v ta namen“. Ta pogovor se je vršil pred letom — a deželni odbor še sedi na tisočakah.

O neki priliki sem prijel Slomškarja: „Sedaj imajo pristasi slovenske ljudske stranke večino z dr. Tavčarjem v dež. šolskem svetu. Zakaj ne predlaga dr. Lampe ali veliki Slovan dr. Sušteršič, da se že vendar enkrat uvede slovensko dopisovanje šolskih oblasti šolskim vodstvom. Voditelji bi bili olajšani sitnega prestavljanja, in tudi slovenski jezik bi dobil svoje pravice, ki mu gredo itd.“ Slomškar pa je oblastno odgovarjal: „To se zgodi kmalu, le počakaj svojega časa!“

Vem tudi še za veliko več obljub, ki so jih z veliko bahavostjo oglašili Slomškarji na reklamni deski svoje in duhovske organizacije, toda vse je ostalo pri obljubah.

Ali naj se potem čudimo, da nam nočejo zvišati plač? Saj vidijo, da tisti, ki so vzeli s svojo kričavostjo v zakup učiteljski glas, igrajo čisto navadno vlogo podružničnega mežnarja. Nekaj časa, dokler je Jaklič kopal svojo marelo Slomškarje, so še nekaj praznih obljub vrgli med „krščansko misleče“, a sedaj se niti ne zmenijo za vse njihove želje, kvečjemu jim v njihovo „glasilo gostačev“ še napišejo kakšen članek „za tolažbo“ . . .

Nepotolaženi.

**Iz naše organizacije.**

**Štajersko.**

**Učiteljsko društvo za celjski okraj** je imelo 6. t. m. v Celju svoje glavno zborovanje, ki se ga je udeležilo 36 tovarišev in tovarišice. Kot gostje so bili navzoči tov. Jos. Valenčič iz Zidanega Mosta, tov. Horvat iz Ponikve in tov. Zemljič iz Rečice ob Savinji. Nekaj tovarišic je opravilo svojo odsotnost.

Po kratkem novoletnem pozdravu na navzoče člane in goste je tov. predsednik naznanil izvršitev sklepov zadnjega zborovanja.

Glede letakov, ki jih je poslal štaj. „Lehrerbund“ posameznim učiteljskim društvom in ki so v klerikalnem taboru povzročili celo protestni shod, je vzel vso odgovornost nase tov. Brinar. Da prireditelji tega shoda niso imeli čiste vesti, je videti pač iz tega, da niso pustili tov. Brinarja do besede. Na takem postopanju je učitelstvo na tem zborovanju izrazilo svoje ogorčenje. Zahtevali pa homo tudi po slovenski učiteljski „Zvezi“ od „Lehrerbunda“ zaradi žaljive vsebine letakov zadoščenje. Sicer pa štajersko slov. učitelstvo ni sedlo na limanice, nastavljene od klerikalcev, zaželeni razdor med štaj. slovenskimi učitelji se ob njih bistrovodnosti in razsodnosti ni posrečil.

V delokrogu in poslovanju že registrovane „Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge“, ki ima svoj sedež v Celju, je podal nje načelnik tovariš Černež potrebna pojasnila. Dasi v neugodnem času ustanovljena, ko po denarnih zavodih „hrešči in poka“, vendar vsak lahko brez skrbi zre v bodočnost in goji zaupanje v sedanje načelstvo, ki je sestavljeno iz delavnih in večjih tovarišev-zadružnikov. Že sam Socialni odsek je imel v preteklem letu prometa okroglo 67.000 K za samo časopisje. Ta vsota pač jasno kaže, kako ogromno vsoto slovensko učitelstvo daruje in si odtrga od ust za svojo duševno hrano. Zadruga bo prevzela od Socialnega odseka znatno vsoto v rezervni sklad; nekaj stotakov pa dobi še od „Prve češke“. Pri zadruzi je bilo do 6. t. m. prijavljenih 133 članov. Dasi je to za začetek brez kake agitacije lepo število, vendar je želeli, da pristopi k zadruzi najmanj polovica slovenskega štajerskega učiteljstva. Na gospodarskem polju tesno združene nas ne bodo naši nasprotniki mogli razdvojiti. Soglasno se je nato sklenilo, da tudi naše društvo pristopi k novi zadruzi s tremi deleži.

Prekrasno predavanje tovariš-predsednika Brinarja o „Našem položaju in kaj nam je z ozirom nanj storiti“ je napravilo na navzoče mogočen vtisk.

Nato je prišlo na vrsto poročilo tajnikovo o minulem 40. društvenem letu, ki ga podajemo v sledečem:

Štirideseto leto obstoja našega društva smo zaključili s preteklim letom. Štiri desetletja neprestanega dela in trdega stanovskega boja vsebuje društvena zgodovina. Z ideali prepojeni tovariši so ob stritih verigah konkordatske šole uvideli potrebo združenja, mladeniško navdušenje naših prednikov — tovarišev je rodilo pred 40. leti učiteljsko društvo za celjski okraj.

Delavni tovariši so društvo krepili in ga dvigali ter mu po mnogih notranjih viharjih bojih dali današnje lice. Danes stoji tu to društvo krepko in zre samozavestno v bodočnost, pričakuje novih bojev, ki se dvigajo na obzorju. Delavnih in značajnih tovarišev dolžnost je, da bo društvo tudi v naprej stalo na krepkih nogah in odbilo napade naših klevetnikov.

In vredno je to društvo, da se ga spominjamo i danes ob zaključku svojega 40. leta. Saj je marsikateri tovariš dobil in še

danes dobiva v njem razvedrila in utehe od prenapornega dela, marsikateri tovariš si v njem zbira novih učenih moči in novega navdušenja za sveto učiteljsko delo. A delo krepki našo dlan, delo vedri našo dušo in delo nas dviga proti luči spoznanja! Brezdelnosti in malodušnosti pa ne bodi v njem prostora!

Tovariši, tovarišice! Storite svojo dolžnost napram samemu sebi in napram društvu. Ne pustite, da bi kdaj hiral to društvo, ki bodi za nas to, kar ženica očesu. Gojite spoštovanje do društva, kakor ga goje do njega bratska društva, kar smo videli na letošnjem slavlju naše društvene 40letnice.

Minulo leto se brez skrbi uvršča med svoje prednice. Število sestanke obiskujočih tovarišev in tovarišic ni zaostalo za tistim iz prejšnjih let. Na peterih zborovanjih, med katerimi je bilo eno kot majniški izlet ob naši štiridesetletnici v St. Jurju ob j. ž., je bilo v vsem skupaj 239 tovarišev in tovarišice. Če računamo, da je bilo na slavlju naše 40letnice 60 tovarišev iz našega okraja, tedaj pride na vsako zborovanje povprečno 38 tovarišev in tovarišice, sicer pa je bilo pri sestanku v januarju 33, v marcu 37, na majniškem izletu 100, v juliju 28 in novembru 31 tovarišev. Vidi se, da poletni meseci, kakor julij, pri nas niso ugodni za zborovanja. Sicer bi pa število obiskovalcev bilo lahko veliko večje, ko bi se nekateri tovariši tako ne ogibali društvenih sestankov.

Najbolje je bilo obiskano naše slavlje o priliki društvene 40letnice. Tovariši in tovarišice vseh sosednih bratskih društev so prihiteli takrat med nas, da pokažejo svoje simpatije našemu društvu in da proslave z nami redko slavlje, kakršnega je doživelo še malo društev. Pismene in brzojavne čestitke štajerskih bratskih in celo dveh primorskih društev „Zaveza“ in „Zveze“, odličnih šolnikov, poslancev in drugih uglednih mož so povzdignile slavlje.

V minulem letu je šlo naše društvo 82 rednih članov (dozdaj je plačalo društvenino šele 53 članov), 1 podpornega in 2 častna člana.

Mnogo poučnega in zanimivega je pri sestankih nudilo 6 predavanj, dvoje obširnih poročil in en razgovor. Tovariš Černež nas je s svojimi skioptičnimi slikami — skioptik je last našega društva — vodil po širnem svetu. To je provzročilo, da so ga mnoga društva prosila za predavanja. Tovariš Brinar je predaval o gojitvi društvenega življenja, provzročil razgovor o telovadbi na ljudskih šolah, ob ustanovitvi učiteljske zadruge pa je govoril o velikem pomenu zadružništva. Premišljen in učinkujoč govor pa je imel ob naši 40letnici, ko je razvil zgodovino našega društva tekom 40ih let. Da so bili člani našega društva marljivi tudi pri socialnem odseku, kaže ustanovitev zadruge in predavanje tov. L. Černeja „O učiteljski gospodarski in kreditni zadruzi“, ko nam je razložil nje namen in pomen.

Obširni poročili sta nam podala še tov. Slane in tov. Brinar, prvi o odborovi seji štaj. „Lehrerbunda“ v Gradcu, drugi pa o glavni skupščini „Zaveze“ v Novem Mestu. — Tovariš predsednik je bil s 3 predavanji, 1 razgovorom in enim poročilom najbolj delaven društvenik.

Izmed sklepov je omeniti sledeče: 1. naše društvo prispeva za dva iztisa „Učit. Tovariša“ za njega razširjenje med učiteljskimi; 2. polji en kamen za obrambni sklad; 3. društva naj v zadevi skupnih interesov slovenskega štaj. učiteljstva postopajo enotno na ta način, da se mnenja posameznih društev prijavljajo naši štaj. „Zvezi“, ki potem potrebuje ukrepa.

Omeniti je tudi, da so bila potrjena društvena pravila in se dobiva komad tiskanih pravil proti vrnitvi stroškov à 20 h pri predsedniku.

Častnemu članu tovarišu Arminu Gradišniku se je ob presrečni ovaciji izročila na društvenem sestanku dne 3. julija umetniško izdelana častna diploma — delo tov. Josipa Žagarja.

Na znanje smo vzeli več okrožnic štaj. „Zveze“ in „Zaveze“ in štaj. „Lehrerbunda“. Tudi vprašalno skrinjico smo pridno uporabljali.

To je bilo delo naših rok v minulem letu. Da ne bomo zaostali v novem, nam jamči agilna roka našega sedanjega predsednika. A bodi tudi vaša skrb, tovariši in tovarišice, da pomagata k trdni zgradbi napredka in prosvete, ki naj prosine vključujejo kraljujočemu doživljaju tiranstvu narod naš. Le v napredku in prosveti je naš spasil Proč z brezdelnostjo, vstran z malodušnostjo! Vztrajno, dosledno in mirno delo razbije temne oblake na obzorju in ustvari, če ne nam, pa našim — tovarišem znanecem lepše dneve!

Poslavljam se danes od svoje tajniške časti. Šest let sem rad opravljaj tajniški častni posl. Odslej naprtilo te časti kateremu drugemu mojih tovarišev ali tovarišic. Kot društvenik pa bom vedno rad delal za napredek in procvit društva.

Poročilo tov. blagajničarke, gospe Brinarjeve, o društvenem denarnem stanju s prebitkom 136 K 83 h se je vzelo z odobravanjem na znanje. Terjat-v na lanski društveni znanja 116 K, za obrambni sklad pa žrtvuj še vsak član in vsaka članica po 1 K, da bo ostanek 104 K čimprej dopolnjen. Pr-gledovalcem računov so bili izvoljeni tovariši: Exl, Rečelj in Pristovšek. — Društvenina za novo leto znaša kakor prej 4 K.

Da stavi naše društvo vse svoje zaupanje v svojega tovariša — predsednika in je z njim solidarno, so pokazale volitve novega odbora, pri kateri je bil tovariš Fran Brinar zopet soglasno izvoljen za predsednika. Nadalje so bili voljeni v odbor sledeči tovariši: Ernst Slane, podpredsednik; Julij Sevnik, tajnik; ga. Tilka Brinarjeva, blagajničarka; Otil Pregelj, pevovodja; Fr. Žagar, knjižničar; Anton Petriček in Anton Sivka, odbornika. — Imena novih odbornikov pač jamčijo, da bo naše društvo tudi v bodočem letu krepko delovalo za svoj procvit.

Na veselo snidenje pri prihodnjem zborovanju dne 25. marca kliče Vaš bivši tajnik R. W. Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 12. prosinca t. l. v „Narodnem domu“ v Slov. Bistrici.

Predsednik tov. Kocl je v navdušenih besedah pozdravil navzoče — izrazil veselje, da so se polnoštevilno udeležili zborovanja — pozdravil goste: okraj. pomož. učit. Jurka, akadem. g. Starovašnika — presrečen „Dobro došli“ vele mladim tovarišem: gospd. Švajgljerjevi, Ramšaku in Gselmanu. Po uravnavi društvenih zadev je imel okraj. pomož. učit. g. Jurko važno predavanje o obravnavi šolskih zamud po najnovejših predpisih. Po hval-žnem odobravanju se je vršila volitev za prihodnje leto, in sicer:

Pr-dsednik: tov. Kocl (soglasno), podpredsednik tov. Sabati; blagajnik tov. Jankovič; tajnik tov. Ramšak; odborniki tov. Svetlin, gosp. Vester, tov. Hribernik. Socialni odsek: pohorski okrog: t. Jankovič, Gobec, poljski okraj: tov. Planer, gospd. Vesterjeva; Dravinjska dolina: ga. Vobičeva, tov. Gselman in tov. Ramšak. Po volitvah je podal tov. Ramšak nekaj opazk o naraščanju v Mariboru in naročilo se je tov. Španu, da kot delegat pri „Zavezi“ posreduje ureditev teh razmer.

To zborovanje je rodilo polno načrtov za prihodnost, polno idej, ki se morajo uresničiti — priklopilo se je mlade, zbudilo starejše tovariše. Ob slovesu, ob razstanku smo si podali roke, rekoč:

„Tu je roka in v njej žilavost — tu je duša — srce in v njem navdušenje, en-ergija — hajdi na delo za stan, za prosveto naroda!“

**Srednješolski vestnik.**

**\*\* Samomer srednješolskega dijak.**

V Gorico je bil prišel s tekočim šolskim letom neki nemški dijak Jakob Kastenhuber. Lani je bil v kadetni šoli za pijonirje, ker so hoteli starši, da bi postal častnik. Ali to mu najbrže ni prišlo, zato je prišel z nekim svojim sošolcem v Gorico, napravil potrebni izpit na realki ter se pripravil za maturo. Živel je skromno. Baje so mu rekli, da mora napraviti še neke izpite, preden bo pripuščjen k maturi. Zadnje čase je bil nekam otožen kakor bi ga močno skrbelo, kaj bo z maturo ter kako bo dalje živel, ako ga ne pripustijo k zrelostnim izpitom. Iskal je revolver. V četrtak dop. je pisal pisma doma do 10. ure, popoldne so ga še videli ob 4. uri v mestu, na to je izginil. Mrtvega so našli na Kalvariji nad Podgori. Ustrelil se je trikrat v glavo, enkrat v prsi. V pismu, ki ga je pisal dijakom, prosi naj ne položijo na njegov grob nobenega venca, pač pa naj mu preskrbijo nagrobni napis: „Alles oder nichts!“ Pogreb je bil danes popoldne v Podgori.

**\*\* Iz srednješolske službe.** Profesor Albert Šubic na goriškem moškem učiteljskem je pomaknjen v VII. činovni razred, Suplent Rudolf Lavrenčič na goriški drž. gimnaziji je imenovan provizorično za glavnega učitelja na goriškem moškem učiteljskem. — Bavnatelj na I. državni gimnaziji v Ljubljani, dr. Lovro Požar, je pomaknjen v VI. činovni razred. Suplent na državni gimnaziji v Novem mestu, dr. Milan Šerko, je imenovan za provizoričnega učitelja na tem zavodu.

**\*\* Pouk v streljanju po ljubljanskih srednjih šolah** se prične v Ljubljani dne 4. februarja. Poučevali bodo streljanje častniki in podčastniki vsako soboto, izvemši praznikov, od 2. do 4. ure popoldne.

**Učiteljski konvikt.**

**Letnina za t. l.:** tov. J. Jezerske iz Krizev pri Trzinu; tov. Klotilda Kunač iz Suhorja pri Košan. Hvala!

**Naznanilo.** V začetku prihodnjega meseca bo začel društveni blagajnik razpošiljati na šolska vodstva p o l o ž n i c e za plačevanje letnine. Vse šolske voditelje in voditeljice prosimo, da store svojo dolžnost in pobere letnino pri učiteljsvu dotične šole. N-kateri voditelji so v tem oziru premalobrižni, da ne rečemo nebržni; zakaj znani so nam slučajji, ko bi podrejeno učiteljsvo prav rado prispevalo ti dve kroni na učiteljski žrtvenik, da i le njih predstojnik pokazal dobro voljo in zanimanje za to naše prekornostno društvo. Da bo vse učiteljsvo obveščeno, kedaj so se posiale položnice šolskim vodstvom posameznih okrajev, bomo to sproti uaznanili v Tovarišu. Zrno do zrna . . .

**Žirovnikove narodne pesmi za šolsko mladino** prav toplo priporočamo šolskim vodstvom v naročbo. Te dni bo šel v tisk drugi zvezek.